

■ Зоапсіхалаг дапамога

ЗРАЗУМЕЦЬ СЯБРА

Падрапаная мэбля, агрэсіўнасць да гасцей і іншыя дрэнныя паводзіны становяцца падставай для таго, каб любімы кот быў выгнаны з хаты. Але ёсць і іншае выйсце. Зоапсіхалаг Вольга КАРАЛЁВА працуе з хатнімі гадаванцамі, каб іх гаспадары змаглі знайсці з імі агульную мову.

— Зоапсіхалаг — даволі нязвычайная прафесія. Чаму вы яе абралі?

— Цікаваць да зоапсіхалогіі з'явілася ў мяне тады, калі я завяла ката. Хацелася арганізаваць яму добрыя ўмовы, падабраць правільнае харчаванне, зразумець, як наладзіць з гэтай жывёлай кантакт. Але тады вывучэнне рознай інфармацыі аб катах было проста захапленнем. Некаторы час я дапамагала мясцовай суполцы абароны жывёл, шмат зносіў мела з уладальнікамі каткоў, часам давала простыя рэкамендацыі па доглядзе. Тады і прыйшло разуменне, што гэта даволі цікавы занятак. Вядома, каб набыць веды па псіхалогіі і карэкцыі паводзін, прыйшлося сур'ёзна заняцца самаадукацыяй. Я перачытала цікавыя кнігі, а таксама сайтаў і блогаў вядомых заходніх зоапсіхалагаў.

— А можна дзесьці атрымаць такую адукацыю?

— На постсавецкай прасторы дагэтуль няма ўстаноў, якія б навучалі па спецыяльнасці "Зоапсіхалаг". Ёсць толькі асобныя кароткатэрмінавыя курсы, у асноўным — ад прыватных арганізацый. Звычайна яны нацэлены на вывучэнне псі-

халогіі сабак і даюць практычныя метады работы менавіта з гэтымі жывёламі. А для работы з каткамі такога не падыходзіць. Таму веды па псіхалогіі даводзіцца "здабываць" у прыватным парадку, літаральна па крупінках. Спецыялістаў па паводзінах каткоў вельмі мала не толькі ў Беларусі, але і на ўсёй постсавецкай прасторы.

Галоўнае — не караць гадаванца фізічна. Часцей гэта толькі пагаршае праблему.

— Якія веды патрэбныя для работы з жывёламі ў гэтым кірунку?

— Звычайна ў зоапсіхалогіі сябе спрабуюць ветэрынары, звычайныя псіхалагі, этолагі. Часта далучаюцца людзі самых розных прафесій і нават проста аматары кошака. Маё меркаванне — для таго каб стаць добрым спецыялістам у гэтай галіне, трэба мець вельмі добрую псіхалагічную базу. Мне пашанцавала. Я атрымлівала вышэйшую адукацыю на факультэце педагогікі і псіхалогіі дзяцінства. У нас быў вялікі цыкл псіхалагічных дысцыплін і выдатныя выкладчыкі. Акрамя таго, важную ролю адыгрывае якасная самаадукацыя, у прыватнасці, вывучэнне і засваенне метадаў карэкцыі паводзін. Сучасны практыкуючы зоапсіхалаг — гэта хутчэй кансультант па асаблівасцях утрымання хатніх гадаванцаў і догляду за імі. Ён жа спецыяліст па мадыфікацыі паводзін з апорай на веданне псіхалогіі. Яго галоўная задача — навучыць людзей разу-

мець свайго гадаванца, жыць з ім у згодзе і гармоніі.

— А вы толькі з каткамі працуеце?

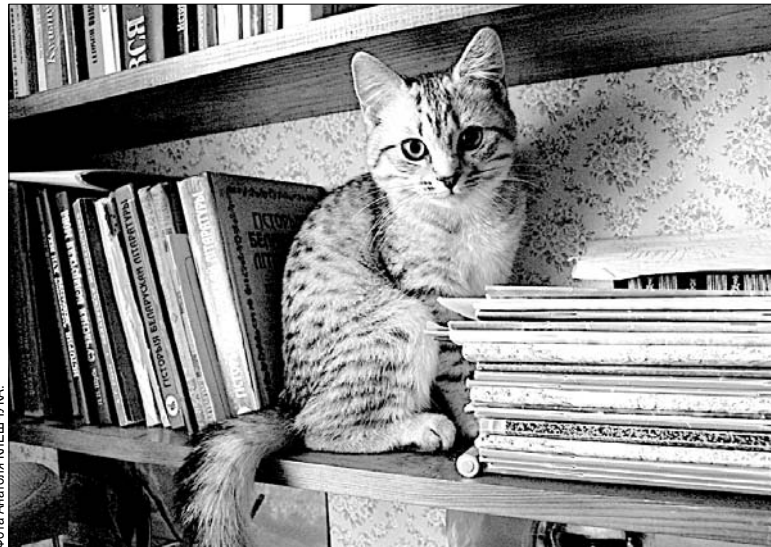
— Многія зоапсіхалагі працуюць і з сабакамі, і з каткамі. Я свядома працую толькі з каткамі, каб канцэнтравана на асаблівасцях гэтых жывёл і вывучаць іх найбольш поўна. Ёсць распаўсюджаныя праблемы, з якімі гаспадары, мірацца. Напрыклад, драпанне мэблі. А да спецыяліста па паводзінах кошака звяртаюцца часцей, калі жывёла неахайна ці агрэсіўная.

— І якія парадкі вы даеце ў гэтых выпадках?

— Галоўнае — не караць гадаванца фізічна. Часцей гэта толькі пагаршае праблему. Калі жывёла праяўляе агрэсію, лепш звярнуцца да спецыяліста. Прычын такіх паводзін мноства, у залежнасці ад канкрэтнай можна будаваць карэкцыйную праграму. Агульныя парадкі і ўніверсальныя метады, ужытыя неразумна, могуць нанесці шкоду.

— А ёсць праблемы ў жывёл, якіх бяруць з прытулку ці з вуліцы?

— Дваровы кот і кот з прытулку па асаблівасцях паводзін вельмі адрозніваюцца. У маёй групе "УКантакце" я прысвяціла цыкл артыкулаў гэтай праблеме. Практыка паказвае, што жывёла з вуліцы хутка адаптуецца да жылля чалавека. Можна быць праблема павышанага апетыту, калі кот будзе шукаць па хаце ежу, але не ва ўсіх. У жывёл з прытулку сітуацыя некалькі іншая. Часта незапартрабаванымі застаюцца жывёлы з агрэсіўнай у адносінах да чалавека. З імі часта працую, дарэчы, у рамках

Фота: Ангелія Кішчука.

дабрачыннай дапамогі. Але на вуліцах і ў прытулках шмат коцікаў зусім беспраблемных. Варта заўважыць, што ёсць і пазітыўныя асаблівасці. Напрыклад, коцікі з прытулку ці з вуліцы часта вельмі ласкавыя і таварыскія.

— А зоапсіхалаг можа дапамагчы ў сітуацыі, калі дома ёсць кот, які любіць паляваць, а гаспадары вельмі хочуць завесці папуга?

— У гэтым выпадку лепш не рызыкаваць.

— Чаму каты ў розных гаспадароў вядуць сябе па-рознаму?

— Паводзіны можна растлумачыць умовамі жыцця, напрыклад, на ператрымцы з вялікай колькасцю жывёл і ў якасці адзінага гадаванца. У першым выпадку ён можа быць спакойным і маларухомым, а ў другім — таварыскім і энергійным. Калі кот паводзіць сябе неяк агрэсіўна да гаспадароў, трэба зразумець прычыну. Зыходзячы з гэтага і вырашаць праблему.

— А ёсць парадкі, што рабіць з распешчанай кошкай?

— Ігнараваць непажаданыя паводзіны і хваляць за пажаданыя. Пры гэтым трэба з разуменнем і

цярпеннем ставіцца да таго, што жывёле патрэбен час, каб перабудавацца.

— А як ката дрэсіраваць?

— Выкананню якіх-небудзь каманд даволі лёгка навучыць, выкарыстоўваючы, напрыклад, клікер-дрэсіроўку (калі дзеянні ўмоўна станоўча падмацоўваюцца гукавым сігналам). Пры рабоце з кошкамі важна "лавіць" настрой. Яны не будуць займацца, калі не настроеныя. І заняткі павінны быць кароткія, гэта тлумачыцца асаблівасцямі гэтых жывёл. Але справа ў тым, што большасці гаспадароў гэта не трэба. Дастаткова, каб жывёла выконвала правілы пражывання ў хаце чалавека. Не драпаць мэблю, хадзіць у латок, не бегаць па начах — гэтаму хутка і лёгка навучаюцца амаль усе кошкі.

Надзея АНІСОВІЧ.
anisovich@vziazda.by

P.S. Шаноўныя чытачы, калі ў вас ёсць пытанні, звязаныя з вашымі хатнімі гадаванцамі, дасылайце іх на адрас «Звязды» або на электронную пошту anisovich@vziazda.by. Будзем шукаць адказы разам.

Шуша аддае сваю прыхільнасць Паўлу і ўсяляк стараецца яму спадабацца. А глядзячы на такія вочы абодвух, думаецца, гаспадар адказвае ёй узаемнасцю.

Невялікі пушысты звярок, які важыць менш за кілаграм і мыецца ў пяску, уздымаючы аблокі пылу па ўсёй кватэры, здолеў поўнаасцю змяніць уклад жыцця сваіх сталічных гаспадароў. Алена прыйшлося пазбавіцца амаль ад усіх вазонаў з кветкамі, бо большасць з іх былі небяспечнымі для гадаванца. А Павел поўнаасцю перайшоў на начную работу, бо адпачываць у пакоі, дзе гаспадарыць шыншыла, ён не змог.

Начная падарожніца

Амаль увесь дзень Шуша спіць, а па начах выдае столькі гукаў, што здаецца нібы па пакоі носіцца невялікі цягнік. Такі вёрткі ды гучны звер з'явіўся ў сям'і Тычынаў недзе год таму праз пэўную недасведчанасць.

ШЫНШЫЛА Ў КВАТЭРЫ:

каштоўны гадаванец або выбракаваны звер

— Я пачала працаваць у зоамагазіне і захапілася ціхім і мірным пухнатым звяром, што цэлымі днямі спаў сабе на пясочку або ціхенька сядзеў. Да таго ж ён не ліняў і не меў непрыемнага паху, як іншыя грызуны, чым канчаткова скарыў маё сэрца, — расказала Алена. — Куплялі па аб'яве, калі яшчэ нічога не ведалі пра гэтых звяроў. Пасля аказалася, што шыншыла і малую вагу мела, і пальчыка не хапала на лапцы.

У зоамагазінах шыншыла каштуе каля 200 рублёў, у заводчыкаў — прыкладна 100. Аднак апошнія ў асноўным трымаюць звяроў дзеля продажу на футра.

Спачатку Шушу пасадзілі ў тэрарыум, і ўжо праз некалькі начэй яна асвоілася, пачала выдаваць гукі, здымаць накрывку з доміка і вылазіць з яго. Забіралася на ложка да гаспадароў і лезла грэцца каля ног пад коўдру.

— Купілі ёй уласную клетку і думалі, што начное актыўнае жыццё на гэтым скончылася. Аказалася, не. Яна стала грукаць пайкай і міскамі, усяляк прыцягваць да сябе ўвагу і патрабаваць, каб выпусцілі. Таму муж перайшоў на работу цалкам у начныя змены. Цяпер перад яго выхаднымі мы яе вечарам спецыяльна выпускаем, каб набегалася па пакоі, — тады яна цішэй сябе паводзіць ноччу.

Аднак пры гэтым трэба знаходзіцца ў адным пакоі з ёю, інакш зашыецца так, што потым не знойдзеш. Калі на маленькую падарожніцу не звяртаюць увагі падчас яе праменаду, яна можа разбегчыся і па спіне залезці на плечы.

— У мужа аднойчы пасля такога драпіны тыдзень сходзілі, — смяецца Алена.

Аматар семак і арэхаў

Шыншыла схільная да дыябету, і многія з кветак, што раслі ў Алены, былі для яе небяспечнымі. Тым не менш звярок пад'ядаў усё, да чаго змог дацягнуцца, таму ад вазонаў прыйшлося пазбавіцца. Зараз засталіся толькі ар-

хідэі, якія нават не паспяваюць зацвісці, бо шыншыла абгрызае суквецці, бутоны і лісце. Нават кару, што ляжала ў вазонах, усю патрушчыла.

— Сяброўка спецыяльна з дачы прывозіць ёй яблыневыя галінкі, і шыншыла з задавальненнем іх грызе, як і крэйду. У некаторых яны і палічкі грызучы, а наша любіць правады пакаштаваць на смак. Недагледзелі з мужам аднойчы, дык яна абалонку шнура ад вентылятара паабгрызала, пакуль мы каву пілі на кухні.

Звычайна Шуша атрымлівае збалансаваны корм для шыншыл і амаль штодня — сушаныя яблыкі. Абажае кавуновыя семкі, якія ёсць, трымаючы ў лапах. Фінікі ці курагу таксама любіць (хоць ёй іх нельга), і пасля доўга мые ліпкія лапкі ў пяску. Праз гэта прыйшлося прыбраць з падлогі ўсе дываны, бо чысцюля-шыншыла ўздымае пыл на ўсю хату. Прасцей працёрці падлогу, а не пыласосіць штодня.

Некалькі месяцаў таму сям'я набыла папуга. Корм для яго захоўваецца ў празрыстай шклянцы, і Шуша ўжо ведае, дзе яна стаіць. Калі заўважыць у сумесі арэх, у яе пачынаецца істэрыка — прыходзіцца даваць ласунак. Хоць ёй нельга, бо ад арэхаў можа здарыцца атлуценне печані.

Нягледзячы на невялікі памер, рухаецца шыншыла даволі адчувальна — здаецца, што на падлозе невялікае жарабя, а не маленькі грызун. І ўверх яна скача высока, да метра.

— У нашых звяроў розныя графікі. Да ўсходу сонца шуміць Шуша, пасля пачынае крычаць Пяцюня, — смяецца Алена.

Звер, які не сохне

Шыншыла належыць да атрада дзікабразавых, і калі палюхаецца, скідвае кавалачкі футра ў тым месцы, за якое яе нечакана схпілі. Месцамі лысая шыншыла — відовішча не надта прыемнае, таму такога зверу дакладна нельга

набываць, калі ў вас ёсць маленькія дзеткі, якія могуць моцна абняць ад задавальнення. Затое для людзей, якія пакутуюць ад алергіі на поўсць, гэта ідэальны гадаванец.

У хатніх умовах шыншылы жывуць да 20 гадоў. Аптымальная тэмпература для іх — 20–25 °С. Летам, калі вельмі гарача, каля клеткі гаспадары ставяць бутэльку з замарожанай вадой.

У прыродзе, дарэчы, яны не рыюць норы, а займаюць чужыя, і калі ўваход для іх вузкі, скідваюць кавалачкі поўсці, пакуль праціскаюцца ў чужыя ўладанні.

— Яна таксама баіцца гучных рэзкіх гукаў. Вельмі палюхаецца сірэны і калі заводзіцца грузавік, — расказала гаспадыня Шушы. — Сама ж утварае шмат розных гукаў. Бывае, ноччу спалохаецца чаго-небудзь і пачынае кракаць, быццам качка, ці сігналіць, як клаксон старой машыны. Калі Шушу разбудзіць днём, яна будзе актыўна абурацца, грозна фыркаць і рохкаць. Калі задаволеная, пачынае папіскаваць, нібы мыш.

Каб выказаць сваю прыхільнасць, можа далікатна пакусваць палец, але калі дабярэцца да пазногця, "састрыжэ" яго ў момант. Дарэчы, Шуша больш любіць гаспадара. Як толькі ён прыходзіць, аж падскоквае, каб звярнуць на сябе ўвагу. Любіць ускараскацца на калені, калі працуеш за камп'ютарам, і ў задавальненні, калі пачухваюць за вухам ці жывоцік.

Вада для шыншыл катэгарычна супрацьпаказана — яны проста не высахнуць як след і могуць атрымаць грыбок праз поўсць.

— З кожнай валасяной цыбуліны ў яе вырастае не некалькі валаскоў, а адразу па 40–50, таму падшэрстак густы настолькі, што не можа высахнуць, — патлумачыла Алена. — Дзьмуць на яе феном таксама нельга, каб не перагрэлася.

Ірына СІДАРОК.
sidarok@vziazda.by